

Dosarul nr. 2ra-291/20

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (jud: P. Harmaniuc)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: N. Budăi, I. Muruianu, V. Sîrbu)

ÎNCHEIERE

26 februarie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Dumitru Mardari
Iurie Bejenaru
Mariana Pitic

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de Anatol Mătășaru, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Anatol Mătășaru împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale, repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 28 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Anatol Mătășaru și a fost menținută hotărârea din 25 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani,

constată:

La data de 14 august 2018, Anatol Mătășaru a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale, repararea prejudiciului moral și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că în primăvara anului 2009, în temeiul plângerii sale, a fost intentat dosarul penal nr. xxxxx de învinuire a lui xxxxx și xxxxx în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 309¹ alin. (3) lit. c) din Codul penal, care până în prezent este pendinte pe rolul instanței de judecată.

A susținut că dosarul penal se tergiversează de către xxxxx și xxxxx, situație ce îi cauzează un stres emoțional puternic, îi dezvoltă fobie față de instanțele de judecată și pierderea încrederii în sistemul judecătoresc, motiv pentru care solicită repararea prejudiciului moral.

A solicitat constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale nr. xxxxx, repararea prejudiciului moral în sumă de 50000 de lei și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 25 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani a fost respinsă acțiunea depusă de Anatol Mătășaru ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia din 21 mai 2019 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Anatol Mătășaru și a fost menținută hotărârea primei instanțe.

Prin decizia din 16 octombrie 2019 a Curții Supreme de Justiție a fost admis recursul declarat de Anatol Mătășaru, a fost casată integral decizia instanței de apel și a fost remisă cauza spre rejudecare în instanța de apel, de un alt complet de judecători.

Prin decizia din 28 noiembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul declarat de Anatol Mătășaru și a fost menținută hotărârea primei instanțe.

Instanța de apel, analizând circumstanțele cauzei prin prisma art. 2 alin. (1) și (2) și 4 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și art. 6 §1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, a considerat că tergiversarea urmăririi penale în cauza penală de învinuire a lui xxxxx și xxxxx în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 309¹ alin. (3) lit. c) din Codul penal nu a avut loc din vina instanței de judecată investită cu judecarea cauzei. Or, conform raportului privind examinarea cauzei penale de învinuire a lui xxxxx și xxxxx în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 309¹ alin. (3) lit. c) din Codul penal, prezentat de Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, cu numărul de ieșire 2746 din 28 februarie 2019, cauza dată se află la rejudecare în instanța de fond, aceasta parcurgând toate căile de atac, fiind de două ori la judecare în instanța de apel.

Totodată, instanța de apel a stabilit că examinarea cauzei pe o perioadă îndelungată de timp este condiționată de: complexitatea acesteia, ținând cont de gravitatea infracțiunii incriminate, de numărul mare de martori, comportamentul participanților la proces (neprezentarea în ședință a inculpaților, avocaților, părții vătămate), faptul că cauza a parcurs o dată toate căile de atac, fiind trimisă spre examinare în instanța de fond, faptul că de la momentul parvenirii la rejudecare în instanța de fond aceasta a fost supusă redistribuirii la 5 judecători (în legătură cu concediul de maternitate, numirea în funcție în instanța ierarhic superioară, suspendarea din funcție, numire în funcție de judecător de instrucție și în materie contravențională și admiterea cererii de recuzare).

Instanța de apel a menționat că instanța de judecată, sub pretextul respectării termenului rezonabil de judecare a cauzei, nu a refuzat în cercetarea probelor necesare pentru o completă și corectă soluționare a cazului și nici nu a îngădit dreptul participanților la proces, la folosirea a diferitor mijloace procedurale prevăzute de legislația în vigoare, care pe cale de consecință ar încălca principiul egalității părților la proces, precum și principiul contradictorialității procesului penal.

De asemenea, instanța de apel a menționat că amânările ședințelor de judecată, prin care se invocă tergiversarea examinării cauzei, au fost întemeiate și motivate, astfel, fiind asigurat dreptul participanților la un proces echitabil garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Instanța de apel a reținut că, reieșind din constatările Curții Europene a Drepturilor Omului și a practicii constatăte ale acesteia, în principiu, în cazul procedurilor penale dreptul de a fi judecat într-un termen rezonabil poate fi invocat doar de o persoană careia i s-a înaintat o acuzație, iar perioada care trebuie luată în considerare pentru a verifica respectarea dreptului la judecarea cauzei penale în termen rezonabil începe din ziua când o persoană este acuzată (Hotărârea CEDO din 27 iunie 1968 în cauza Nemeister contra Austriei), sau ziua începând cu care bănuielile al căror obiect este cel interesat au avut repercusiuni importante asupra situației sale (Hotărârea CEDO din 02 decembrie 1986 în cauza Savoldi contra Italiei).

Afară de aceasta, instanța de apel a specificat că o excepție constituie situația când victima unei infracțiuni pretinde durata nerezonabilă a procedurii penale în legătură cu imposibilitatea soluționării aspectului civil, examinarea excesiv de lungă a acțiunii sale civile în cadrul procedurii penale – situație în care poate fi apreciată și durata procedurilor penale, dar începând cu momentul înaintării acțiunii civile.

Instanța de apel a menționat că în conformitate cu prevederile art. 61 Cod de procedură penală, parte civilă este recunoscută persoana fizică sau juridică în privința căreia există suficiente temeiuri de a considera că în urma infracțiunii i-a fost cauzat un prejudiciu material sau moral, care a depus la organul de urmărire penală sau la instanța de judecată o cerere de chemare în judecată a bănuitului, învinuitului, inculpatului sau a persoanelor care poartă răspundere patrimonială pentru faptele acestuia. Acțiunea civilă se judecă de către instanță în cadrul procesului penal dacă volumul prejudiciului este incontestabil. Recunoașterea ca parte civilă se efectuează prin ordonanța organului de urmărire penală sau prin încheierea instanței de judecată. În cazul în care s-a constatat că, după recunoașterea părții civile, cererea de chemare în judecată a fost depusă de o persoană necorespunzătoare sau că, din alte motive, lipsesc temeiuri pentru ca persoana să aibă calitate de parte civilă, organul de urmărire penală, prin hotărâre motivată, sistează participarea persoanei în calitate de parte civilă.

Totodată, instanța de apel a mai menționat că deși Anatol Mătășaru, prin încheierea protocolară din 05 iunie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru a fost recunoscut în calitate de parte civilă și deși lui Anatol Mătășaru, prin încheierea dată, i s-a explicat dreptul de a înainta în cadrul dosarului penal o acțiune civilă, acesta nu și-a exercitat acest drept și nu a depus o acțiune civilă în cadrul dosarului penal de învinuire a lui xxxxx și Igor xxxxx în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 309¹ alin. (3) lit. c) din Codul penal.

Instanța de apel a invocat ca fiind întemeiat raționamentul instanței de fond cu privire la faptul că Anatol Mătășaru nu poate pretinde constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale de învinuire a lui xxxxx și xxxxx în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 309¹ alin. (3) lit. c) din Codul penal, în condițiile în care acesta nu a formulat o acțiune civilă în cadrul dosarului penal enunțat.

Instanța de apel a subliniat că este întemeiată concluzia primei instanțe privind respingerea pretenției apelantului-reclamant cu privire la repararea prejudiciului moral în mărime de 50000 de lei, or, aceasta este o pretenție accesorie, este susceptibilă de admitere doar în cazul în care este admisă pretenția de bază.

La data de 30 decembrie 2019 Anatol Mătășaru a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe și pronunțarea unei noi hotărâri cu privire la admiterea integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a indicat că nu este acord cu decizia instanței de apel, deoarece soluția dată de către instanța de apel ilegală, neîntemeiată și contravine practicii naționale și internaționale.

A considerat că anume Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, aplicabilă speței, urmează a fi un remediu intern eficient de apărare a dreptului la examinarea în termen rezonabil a hotărârii.

A menționat că repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii

judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze, care nu pot fi imputate exclusiv persoanei, care a depus cererea de reparare a prejudiciului.

A afirmat că rezonabilitatea în privința unei cauze urmează a fi evaluată conform criteriilor stabilite de jurisprudența CEDO: complexitatea cauzei, comportamentul părților, care include comportamentul reclamantului și a autorităților și miza pentru reclamant.

A indicat cu referire la complexitatea cauzei că la stabilirea nivelului de complexitate a cauzei se iau în considerație mai mulți factori, precum ar fi: complexitatea obiectului acțiunii civile, necesitatea unui volum probatoriu, expertize, numărul de martori sau părți în proces, sau elemente de extraneitate, existența altor proceduri paralele, etc.

A relevat că din materialele cauzei rezultă că, acțiunea civilă are un obiect pe cât se poate de simplu, adică verificarea legalității unui act administrativ și încasarea prejudiciilor pentru încălcarea drepturilor sale, care nu necesită un volum probatoriu, careva expertize, audierea unor martori sau să conțină careva elemente de extraneitate.

A invocat că s-a folosit cu bună-credință de drepturile sale procedurale și toate acțiunile procedurale, pe care le-a întreprins, sunt prevăzute de lege, neconstituind un abuz din partea sa.

A reiterat că și prima instanță a menționat că, interesul său este unul explicabil atât timp cât este parte vătămată în dosarul penal, unde polițiștii sunt inculpați de aplicarea torturii asupra lui.

A specificat că pentru întreaga perioadă de examinare a cauzei penale, a rămas într-o situație de suspans, având în vedere că în toată această perioadă sunt la etapa ședinței preliminare

A considerat că pretenția cu privire la repararea prejudiciului moral urmează a fi admisă, făcând referire la recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 6 privind satisfacția echitabilă, în condițiile în care este cert faptul tergiversării examinării cauzei și, respectiv, faptul încălcării dreptului său la judecarea în termen rezonabil a cauzei penale, unde figurează ca parte vătămată.

În conformitate cu art. 434 alin.(1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 28 noiembrie 2019.

Decizia instanței de apel a fost expediată în adresa părților la data de 17 decembrie 2019 (f. d. 180).

Astfel, recursul, declarat la data de 30 decembrie 2019, este în termen.

La data de 17 ianuarie 2020, în adresa intimatului, Ministerului Justiției al Republicii Moldova a fost expediată copia recursului declarat de Anatol Mătășaru, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței (f. d. 193), însă intimatul nu și-a valorificat dreptul procedural și nu a depus referință.

Examinând temeiurile recursului în raport cu materialele cauzei civile, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul este inadmisibil din următoarele motive.

În conformitate cu art. 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;

- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărîrea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvîrșirea altor încălcări decît cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Temeiurile prevăzute la alin.(3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 alin.(2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul declarat de Anatol Mătășaru nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Prin urmare, argumentele invocate în recurs nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat asupra deciziilor instanțelor de apel are caracter nedevolutiv și controlul judiciar se circumscrie doar asupra problemelor de drept material și procedural, verificîndu-se în exclusivitate doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție menționează și faptul că, procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

Totodată, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție relevă că, conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Rebai și alții contra Franței, 25 februarie 1995), pe când în recursul declarat de Anatol Mătășaru asemenea aspecte nu se regăsesc.

Astfel, din considerentele menționate, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de Anatol Mătășaru ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 270, 431 alin. (2), 433 lit. a) și 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Recursul declarat de Anatol Mătășaru se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Dumitru Mardari

judecătorii

Iurie Bejenaru

Mariana Pitic